

NIEUWSTE GESCHIEDENIS

W. Hoogbergen, *The Boni Maroon wars in Suriname* (In het Engels vertaalde dissertatie; Leiden: Brill, 1990, xvii + 254 blz., f105,-, ISBN 90 04 09303 6).

In het verleden van Suriname valt maar weinig unieke te ontdekken. Slavenhandel, slavernij, plantagelandbouw, emancipatie, immigratie van Aziatische contractarbeiders ... , het zijn allemaal verschijnselen, die elders in West-Indië ook voorkwamen. De marronage kan echter als een van de weinige unieke elementen uit Surinames verleden worden aangemerkt en in de historiografie is dat goed zichtbaar. Er zijn talloze studies over de Surinaamse marrons verschenen, waarmee antropologen als Herskovits, De Groot, Price en Thoden van Velzen internationaal veel eer hebben ingelegd. Was er nog wel ruimte voor wéér een boek over deze groep?

Deze vraag kan met een volmondig ja worden beantwoord voor zover deze uitspraak betrekking heeft op de in het Engels vertaalde dissertatie van Hoogbergen. In de eerste plaats biedt het boek een grondige detailstudie van de Boni, een van de groepen marrons, die in de tweede helft van de achttiende eeuw veel van zich deed horen. In de tweede plaats doet de auteur een aantal algemene uitspraken over het verschijnsel marronage in Suriname dat van groot belang is voor een goed begrip van de geschiedenis van de gehele kolonie gedurende de periode 1750-1850.

Uitvoerig beschrijft Hoogbergen de verschillende mogelijkheden en 'methoden', die de Surinaamse slaven gebruikten om weg te lopen. Hij laat zien hoe moeilijk de beslissing was om het harde, maar relatief zekere plantageleven te ruilen voor een onzeker bestaan in de jungle. De auteur wijst erop, dat er ongeveer 250 slaven per jaar wegliepen, van wie twee derde vrijwillig naar de plantages terugkeerde. Uit deze berekening blijkt, dat het weglopen de planters een schadepost opleverde ter grootte van één tot twee slaven per duizend en dat dit nadeel in het niet viel in vergelijking tot de schade veroorzaakt door de hoge mortaliteit onder slaven van 30 tot 50 per duizend. Als de schade door sterfte onder de slaven meer dan werd goedgeemaakt door de opbrengsten van de plantageproductie, dan gold dat zeker voor het verlies door marronage.

De berekeningen van Hoogbergen laten voorts uitkomen, dat het aantal weglopers waarschijnlijk veel lager was dan de vroegere schatting van 5.000, of 10 procent van het aantal Surinaamse slaven rond 1770. De jaarlijkse toename van ongeveer 100 weglopers, de vrijwel te verwaarlozen aanwas door geboorten (onder de weglopers waren weinig vrouwen) en de relatief korte overlevingskansen (gelet op de penibele voedselsituatie en de voortdurende oorlogen) maken het onwaarschijnlijk, dat het aantal echte marrons ooit meer dan 2.000-3.000 heeft bedragen. Het is jammer, dat Hoogbergen deze algemene conclusies over de Surinaamse marrons in de Engelstalige versie van zijn proefschrift niet wat meer heeft uitgesponnen. In vergelijking met de Nederlandse tekst is er weliswaar flink gesneden in het aantal pagina's met beschrijving van de legercampagnes tegen de Boni, maareen analytische samenvatting van deze gevechten was nog beter geweest. Zo'n bekorting had de auteur meer ruimte gegeven voor een grondige studie van de situaties, waarin de plantageslaven soms wel gemene zaak maakten met de aanvallende marrons en soms niet. Was het voor een goed gevoede, getrouwde slaaf met veel familie op de plantage onder een redelijke directeur wel aantrekkelijk om 'de vrijheid' te kiezen, die gepaard ging met honger, onzekerheid en voortdurende vrees voor aanvallen? Zagen de marrons zichzelf *überhaupt* wel als principiële tegenstanders van het slavernijsysteem en als dat zo was, waarom gaven ze dan snel het recht uit handen om nieuwe weglopers op te nemen bij het sluiten van vrede met de blanken?

Hoogbergen heeft een interessant boek geschreven en de Engelse vertaling geeft buitenlanders de mogelijkheid om te constateren, dat de studie van de Surinaamse marrons in Nederland in goede handen blijft. Het grote aantal interessante publikaties over deze weglopers mag ons echter niet doen vergeten, dat de overgrote meerderheid van de slaven in Suriname niet wegliep. Ook na de afschaffing van de slavernij zagen de ex-plantageslaven de Surinaamse marrongemeenschappen niet als een voorbeeld, dat tot navolging noodde. Vormt de zwakke marroneconomie daarvoor een verklaring? Wellicht dat de auteur ons een volgende keer kan inlichten over de landbouw en de overige economische activiteiten van de Boni. Met dit boek is daarvoor een goede basis gelegd.

P. C. Emmer

H. Righart, ed., *De zachte kant van de politiek. Opstellen over politieke cultuur* ('s-Gravenhage: SDU Uitgeverij, 1990, 170 blz., f36,50, ISBN 90 12 06858 4).

Er zijn talloze manieren om over het politieke bestel van een land te schrijven. Men kan de verbinding tussen internationale ontwikkelingen en nationale politiek centraal stellen; men kan de politiek beschrijven in termen van institutionele en bestuurlijke structuren; men kan de politiek opvatten als afspiegeling van een strijd tussen belangengroepen of sociaal-economische klassen. Het is echter ook mogelijk om een politiek bestel als een vorm van cultuur te interpreteren. Deze laatste benadering, ook bekend als de bestudering van de politieke cultuur, geniet tegenwoordig internationaal groot aanzien. Het is dan ook met niet geringe verwachtingen dat de lezer deze door Nederlandse auteurs geschreven bundel over het thema politieke cultuur openslaat. Teleurstelling over het gebodene krijgt echter helaas spoedig de overhand.

De problemen beginnen eigenlijk al met het voorwoord van Righart en de titel van de bundel. De term 'de zachte kant van de politiek' suggereert ten onrechte dat er een scherp onderscheid kan worden gemaakt tussen enerzijds 'harde' politieke zaken als verkiezingen en partijen en anderzijds 'zachte' politieke onderwerpen als normen en waarden. Politiek en politieke cultuur zouden, zo wordt hier verondersteld, twee duidelijk verschillende dingen zijn. Maar dit onderscheid is nu juist datgene wat de laatste jaren ter discussie staat. Voor veel moderne onderzoekers immers — en dat is het wezenlijk nieuwe van recente politiek-culturele benaderingen — omvat het begrip politieke cultuur de hele politiek. Dat men in een bepaald land periodiek naar de stembus gaat of een parlement heeft behoort niet minder tot de politieke cultuur dan de symbolen waarin bepaalde politieke opvattingen worden uitgedrukt of het vocabulaire waarin men over de politiek spreekt. Het onderscheid tussen zacht en hard is daarom weinig zinvol.

Righarts beperkte opvatting van politieke cultuur domineert ook zijn min of meer programmatische bijdrage over politieke geschiedenis en politieke cultuur, een bewerking van zijn inaugurele rede. De auteur begint met uiteen te zetten dat politieke geschiedenis lange tijd is ondergewaardeerd, om vervolgens de bestudering van politieke cultuur als redmiddel voor deze kwijnende tak van historiografie aan te bevelen. Nu is het natuurlijk juist dat de geschiedenis de afgelopen decennia met tal van nieuwe onderzoeksterreinen is verrijkt. Ook is het juist dat in bepaalde Franse historische kringen over de politiek, een terrein dat op basis van een dubieuze niveau-metaforiek tot het efemere evenementiële niveau werd gerekend, soms met enige laatdunkendheid werd gesproken. Of de serieuze politieke geschiedenis daar ernstig onder heeft geleden mag echter worden betwijfeld. Men denke slechts, om enkele willekeurige voorbeelden te noemen, aan het werk van G. R. Elton of E. H. Kossmann. Righart meent echter dat slechts